

Fremtidens tannhelsetjeneste

God oral helse er viktig

Tann- og munnsykdommer rammer mange, og om lag halve Norges befolkning har helsetap som følge av slike sykdommer. Folkehelseinstituttets sykdomsbyrdestudie presenterer data for de viktigste årsakene til helsetap i Norge.* I 2016 var tann- og munnsykdommer på åttende plass. 2,7 millioner nordmenn hadde en tann- eller munnsykdom. Totalt medførte tann- og munnsykdommer et ikke-dødelig helsetap på 24 000 år i 2016. Når man legger til grunn verdien av kvalitetsjusterte leveår, utgjør helsetapet knyttet til tann- og munnsykdommer i størrelsesorden 35 milliarder kroner per år.

Det er sosial ulikhet i oral helse og udekket behov for tannhelsetjenester er størst blant permitterte, arbeidsledige og personer med lav utdanning og lav lønn.

God oral helse er viktig for den psykiske og den fysiske helsen og motsatt. Oral helse må være en naturlig del av et helhetlig helsebegrep, og oral helse må prioriteres på lik linje med annen helse.

Den norske tannhelsetjenesten

I dag står den norske tannhelsetjenesten på to ben; en fylkeskommunal offentlig tannhelsetjeneste, med hovedansvar for et oppsøkende og vederlagsfritt tilbud til definerte grupper, og en privat tannhelsetjeneste som tilbyr tjenester til den øvrige befolkningen, som i hovedsak dekker sine egne utgifter.

I fremtidens tannhelsetjeneste må vi utnytte ressursene og kompetansen på en god og effektiv måte og sikre trygge og gode rammebetingelser for virksomhetene i hele tjenesten og den enkelte tannlege. Det må legges til rette for enda bedre samarbeid mellom offentlig og privat sektor, for slik å sikre hele befolkningen et tilstrekkelig tannhelsetilbud.

Vi trenger mer kunnskap om tannhelsetjenesten og om befolkningens behov. NTF mener det er avgjørende med en helhetlig gjennomgang av tannhelsetjenesten. Gjennomgangen må inkludere de prioriterte gruppene i tannhelsetjenesteloven og folketrygdens stønadsordning, samt andre igangsatte prosjekter i tjenesten.

Som resultat av en slik gjennomgang forventer NTF at det legges en helhetlig strategi med mål om økt offentlig finansiering av en tannhelsetjeneste som sikrer hele befolkningen et likeverdig tannhelsetilbud av høy kvalitet, og som bidrar til å utjevne de sosiale ulikhetene i oral helse.

Økt offentlig finansiering er avgjørende for at hele befolkningen skal få et nødvendig tannhelsetilbud og må målrettes for best å utjevne den sosiale ulikheten i oral helse. Pasientgrupper med store behov for tannbehandling og de som ikke har økonomisk mulighet til å betale for nødvendig tannbehandling, må prioriteres først.

* Rapport; Sykdomsbyrde i Norge 2016, Folkehelseinstituttet

Folkehelse

Tannhelsetjenesten må bidra i forebyggende og helsefremmende arbeid og dette arbeidet må være en viktig del av fremtidens tannhelsetilbud til befolkningen. I dag har mange i Norge god oral helse, men det er også sosial ulikhet i den orale helsen.

Oral sykdom rammer store deler av befolkningen og er ofte assosiert med andre store sykdomsgrupper som kreft, hjerte- og karsykdommer, kroniske lungesykdommer og diabetes. Disse sykdommene er blant de største utfordringene for befolkningens helse i dag, og de følger tydelige sosiale mønstre. Sykdommene kan i betydelig grad forebygges gjennom tiltak rettet mot felles underliggende risikofaktorer, som tobakk, alkohol, usunt kosthold og fysisk inaktivitet. Gjennom å kontrollere de felles risikofaktorene kan utviklingen og forløpet av flere sykdommer påvirkes samtidig.

Orale sykdommer må inkluderes i alle strategier og planer på nasjonalt nivå, og tannhelsetjenesten må ta en sentral plass i folkehelsearbeidet gjennom økt samhandling med den øvrige helsetjenesten. Tobakk er fortsatt den viktigste enkeltårsaken til dårlig helse og for tidlig død hos nordmenn. NTF støtter regjeringens tobakksstrategi som har som visjon en framtid uten tobakk. For å oppnå dette må det legges bedre til rette både for snus- og røykeslutt og for å hindre at flere begynner. Tannlegene må inkludere informasjon om tobakkens negative påvirkning på oral helse i pasientkonsultasjoner og tilby hjelp til snus- og røykeslutt der dette er relevant. Dette arbeidet må dekkes av det offentlige.

Sunt kosthold fremmer helse og forebygger kostholdrelaterte sykdommer. Reduksjon i sukkerinntak er viktig, særlig for barn og unge. NTF støtter innføringen av en helsebegrunnet avgiftspolitik.

God oral helse, og med det muligheten til et godt og næringsrikt kosthold, er spesielt viktig for den økende andelen eldre i befolkningen. Mange mennesker lever også lenge med alvorlig sykdom og de medisinske utfordringer som følger av dette, noe som påvirker den orale helsen og motsatt.

Kompetanse i tannhelsetjenesten

Tannlegen er den eneste helsearbeideren som et stort flertall av befolkningen har regelmessig kontakt med, og tannleger med høy etisk og faglig standard er av avgjørende betydning for å sikre høy tjenestekvalitet og god pasientsikkerhet.

Det må tilstrebes god geografisk spredning av både allmenntannleger og spesialister. For å kunne gi et godt og likeverdig tannhelsetilbud til hele befolkningen må allmennpraktiserende tannleger utgjøre grunnstammen i tannhelsetjenesten. I tillegg må befolkningen sikres nødvendig tilgang på odontologisk spesialistkompetanse.

Odontologisk forskning av høy kvalitet er avgjørende for å kunne utvikle den odontologiske grunn- og spesialistutdanningen og for å sikre kvaliteten på tannhelsetilbudet til befolkningen. Økt kunnskap og forskning er viktig for å identifisere og prioritere pasientgrupper med stort behov slik at de kan ivaretas og få tilbud om nødvendig tannbehandling. De samfunnsodontologiske miljøene må styrkes.

God samhandling er viktig for kvalitet i tjenesten, for pasientsikkerheten og for god folkehelse. Tannhelsetjenesten er en integrert del av den norske helsetjenesten, men det er nødvendig med bedre samhandling både mellom privat og offentlig tannhelsetjeneste og mellom tannhelsetjenesten og resten av helsetjenesten. Slik oppnår vi målet om en best mulig helsetjeneste for pasienten.

Tannhelsetjenesten må inkluderes i utviklingen av digitale løsninger som er nødvendig for bedre og effektiv samhandling i hele helsetjenesten. Nettbaserte løsninger og velferdsteknologi må bidra til å gi pasientene bedre mulighet for medvirkning og innsyn gjennom økt kunnskap om egen helsesituasjon.